

תוכן העניינים

	אקדמות
9	א. מונוגרפיות ומפתחות לשמונה כתבי-עת של ההשכלה
9	ב. עותקי כתבי-העת בספריות
10	ג. תולדות המפעל: <i>המאסף, בכורי העתים, כרם חמד</i> – ועתה כתבי-העת במחצית הראשונה של המאה הי"ט
10	ד. תיאור המפתח
11	ה. הערות טכניות למפתחות כתבי-העת
14	
19	מבוא: מכתבי העתים: עיתונות ההשכלה משנת 1820 עד 1845 – ראשית דברים
27	א. <i>בכורי תועלת</i> : "התועלת והתושיה המושגות מפעולה היא (...)"
39	מפתח <i>בכורי תועלת</i> , תק"פ
49	ב. <i>הצפירה</i> : "הוא המאסף החדש לבני ישראל"
63	מפתח <i>הצפירה</i> , תקפ"ג (1824)
75	ג. <i>פרי תועלת</i> : "נחזיר העטרה ליושנה..."
87	מפתח <i>פרי תועלת</i> , תקפ"ה
99	ד. <i>ציון</i> : "הוא אוצר חדש לחכמי ישראל"
137	<i>ציון</i> [ג']: "ראשון לציון"
141	מפתח <i>ציון</i> , א', ב', תר"א, תר"ב
237	מפתח <i>ציון</i> [ג'], תר"ה
243	ה. <i>פרחי צפון</i> : "קבוצת דברי תורה וחכמה מליצה ושיר"
267	מפתח <i>פרחי צפון</i> , א', ב', תר"א, תר"ד
299	ו. <i>בכורי השנה</i> : "להרים קרן התורה ושפת קודש במחנה העברים"
305	מפתח <i>בכורי השנה</i> , תר"ד
313	ז. <i>ספר בכורי העתים</i> : "במו שמו חכמי הדור ומנעימי השיר בזמנינו"
323	מפתח <i>ספר בכורי העתים</i> , 1844 [תר"ד]
339	ח. <i>בכורי העתים החדשים</i> : "לתועלת שוחרי הלשון והחכמה"
353	מפתח <i>בכורי העתים החדשים</i> , תר"ו (1845)
387	נספחים
387	א. מידע ביבליוגרפי על כתבי-העת ועורכיהם
388	ב. מידע על מספר המשתתפים, העמודים, המאמרים והסוגות בכתבי-העת
389	ג. רשימות המחברים, הסופרים והאישים שאוזכרו במפתחות כתבי-העת
392	ד. ביבליוגרפיה נבחרת של חומר כללי על כתבי-העת
392	איזכורים ביבליוגרפיים על כתבי-העת
393	ה. ביבליוגרפיה של ספרים ומאמרים שהוזכרו במונוגרפיות על כתבי-העת
407	ו. רשימת הספריות שבהן נבדקו עותקי כתבי-העת
408	ז. רשימת הנושאים והמחברים במפתחות כתבי-העת
414	מפתח השמות והעניינים (במונוגרפיות)
vii	תקציר אנגלי

אקדמות

א. מונוגרפיות ומפתחות לשמונה כתבי-עת של ההשכלה

במונוגרפיות אלה על שמונה כתבי-עת עבריים של ההשכלה העברית מראשית שנות 1820 ועד אמצע שנות 1840 ובמפתחות המוערים לכל אחד מהם אנו מגישים את הכרך הרביעי בסדרת המונוגרפיות והמפתחות של כתבי-העת של ההשכלה העברית. בשנת תשס"א יצא לאור הספר הראשון, *שער להשכלה: מפתח מוער להמאסף, כתב העת העברי הראשון* (תקמ"ד–תקע"א) (1811–1783) של ההשכלה העברית בגרמניה. אחריו, בשנת תשס"ה, הופיע הספר השני, *בכורי העתים – ביכורי ההשכלה: מפתח מוער לבכורי העתים, כתב-העת של ההשכלה בגליציה* (תקפ"א–תקצ"ב) (1831–1820), שיצא לאור בווינה, ובשנת תשס"ט נדפס הספר השלישי, *כרם חמד – חכמת ישראל היא יבנה החדשה: מפתח מוער לכרם חמד, כתב-העת העברי של ההשכלה בגליציה ובאיטליה* שיצא לאור בווינה ובפראג בשנים תקצ"ג–תרט"ז (1856–1833).¹

הכרך הנוכחי משלים את מחזור כתבי-העת שיצאו לאור בין *בכורי העתים* ו*כרם חמד* ואחריהם בשלושה מרכזי השכלה שקמו לאחר היעלמותו של המרכז בגרמניה: באמשטרדם, בווינה ובווילנה ואף בפרנקפורט. כתבי-העת האלה מעידים על תסיסה בעולמה של ההשכלה ועל הצורך הגובר והולך בביטאון עיתי של משכילי המרכזים הללו. הניסיונות הללו מעידים על השאיפה להמשיך מפעלי השכלה פריוודיים קודמים, כפי שמסתבר מהניכוי החוזר בכותרי התקופונים הללו – "בכורי-".

המעקב אחר פרסומים אלה לפרטיהם, שהוא נוח עתה עם הדפסת המפתחות, יציין תופעה של חוקרים וסופרים ששמותיהם חוזרים ומפארים שוב ושוב את כתבי-העת הללו, ומעידים על הדחף לעשות את פרי יצירתם ומחקריהם פומבי. גם שמות העורכים חוזרים ומופיעים מעל דפי כתבי-העת הללו. השתתפו בתקופונים אלה גדולי ההוגים והחוקרים בהשכלה העברית במחצית הראשונה של המאה הי"ט, וביניהם שלמה יהודה ראפפורט (שי"ר), נחמן קרוכמל (רנ"ק), שמואל דוד לוצאטו (שד"ל), ומרדכי יוסט, וכן סופרים ומשוררים כיצחק ארטור, שמואל מולרר, מאיר הלוי לטריס, אד"ם הכהן לבנון, ואחרים.

החומר שנדפס בכרכים אלה מייצג את מכלול הסוגות הספרותיות ונושאי המחקר של המשכילים וההוגים במחצית הראשונה של המאה הי"ט: שירים, סיפורים, משלים, מכתמים, ביקורת ספרים, סאטירות, ביוגרפיות, מסות ומחקרים בנושאי המקרא, התלמוד והלשון העברית, הגות יהודית בימי הביניים, פרסום וחקר כתבי-יד עתיקים, ועוד.

כתבי-העת העומדים לדין בספר זה אינם מהווים חטיבה הומוגנית אחת בניגוד ל*כרם חמד*, לדוגמה, ששיקף את חכמת ישראל, והחומר שהובא בו היה מחקרי ומדעי בעיקרו. כמה מהם מייצגים את ניסיונותיהם של משכילי חברת 'תועלת' באמשטרדם להוציא ביטאונים עבריים: *בכורי תועלת* (תק"פ, 1820), *פרי תועלת* (תקפ"ה, 1825), בעריכת שמואל מולרר, שכללו את היצירה והפעילות של חברת המשכילים, וכעבור כמה שנים ניסיונו של משכיל אמשטרדמי, גבריאל פולק, להוציא את *בכורי השנה* (תר"ד, 1844). תופעה אחרת נראית בניסיונו של מאיר הלוי לטריס בשנת תקפ"ג (1824) להוציא כתב-עת בשם *הצפירה* בעבור משכילי גליציה, שימשיך לכאורה את *המאסף*. שני ניסיונות נוספים מייצגים פעילות משכילית בשני מקומות אחרים. מרדכי יוסט ומיכאל קרייצנאך הוציאו בפרנקפורט את הירחון *צינן* במשך שנתיים (תר"א, תר"ב, 1841, 1842) כביטוי עברי לחכמת ישראל וליצירה במרכז הגרמני, ואחריהם הוציא יעקב גולדנטל חוברת נוספת של *צינן* בתר"ה (1845). ומשכילי וילנה, שמואל יוסף פיין ואליעזר ליפמאן הורוויץ, הוציאו שני כרכים של *פרחי צפון* (תר"א, תר"ד, 1841, 1844). שני ניסיונות נוספים נעשו בשנות הארבעים לחדש את *בכורי העתים*: מנדל שטרן הוציא כרך אחד של *ספר בכורי העתים* (תר"ד, 1844).

¹ משה פלאי, *שער להשכלה: מפתח מוער להמאסף, כתב-העת העברי הראשון* (תקמ"ד–תקע"א) (ירושלים, תשס"א); משה פלאי, *בכורי העתים – ביכורי ההשכלה: מפתח מוער לבכורי העתים כתב-העת של ההשכלה בגליציה* (ירושלים, תשס"ה); משה פלאי, *כרם חמד – חכמת ישראל היא יבנה החדשה: מפתח מוער לכרם חמד, כתב-העת העברי של ההשכלה בגליציה ובאיטליה* (תקצ"ג–תרט"ז) (ירושלים, תשס"ט).

ויצחק שמואל ריג'יו (יש"ר) וישראל בוש הוציאו גם הם כרך אחד של *ככורי העתים החדשים* (תר"ו), 1845).

כפי שציינתי ב'אקדמות' לשני הכרכים האחרונים של פרוייקט זה, חלה לאחרונה התפתחות חשובה בנגישות אל כתבי-העת של ההשכלה העברית. בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי השלים את צילומם של כתבי-העת המשכילים *החבצלת*, *הלבנון*, *המגיד*, *המליץ*, *הצבי*, ו*הצפירה* במסגרת מפעל הדיגיטציה של "עיתונות עברית מהמאה ה-19 ותחילת המאה ה-20"², והעמידם לרשות הקוראים באמצעות האינטרנט. צעד נוסף בכיוון זה נעשה על ידי ספריית אוניברסיטת תל-אביב שסרקה את כתבי-העת *הלבנון* ו*המגיד*, ובנוסף לחומר הסרוק אפשרה מנוע חיפוש בשניהם. כתבתי ב'אקדמות' האחרון, כי יש לקוות כי בהמשך יסרוקו גם כתבי-העת המוקדמים של ההשכלה, *המאסף*, *ככורי העתים* ו*כרם חמד* – שעתה קיימים בעבורם שלושת המפתחות שהכנו – ועוד אחרים, שבדעתנו להמשיך במפתוחם, ואף הם יעמדו לרשות הקהל באינטרנט. ואכן, בית הספרים הלאומי קיבל על עצמו משימה זו כחלק מסריקת ספרות ההשכלה. כמה מכתבי-העת הנידונים בספר זה כבר נסרוקו על ידי גוגל (כפי שציינתי בנספח א', "מידע ביבליוגרפי על כתבי-העת ועורכיהם").

על חקר כתבי-העת העומדים לדיון בספר זה ראה ב'מבוא' "ראשית דברים".

ב. עותקי כתבי העת בספריות

מצב העותקים של כרכי שמונת כתבי-העת המצויים בספריות מחקר ובספריות אוניברסיטאיות ברחבי העולם טוב יותר ממצבם של כרכי *המאסף* ו*ככורי העתים*. בניגוד לשני אלה, עותקי כתבי-העת שבדקתי נראים שלמים למדי ברוב הספריות, אף כי פה ושם חסרים עמודי השער או כריכות אחדות. ברוב הספריות (ראה רשימה בנספח) מצאנו את המהדורה המקורית של כתבי-העת, ואילו בכמה מהן היה עותק במיקרופיש. כמו כן מצאנו בכמה ספריות עטיפות צבעוניות, שאינן מצויות בעותקים אחרים, ושבהן נכרכו חלקים של התקופונים הללו. על פי השוואת העותקים בספריות שבהן בדקתי את כרכי כתבי-העת קבענו עותק עבודה שעל פיו נוצרו המפתחות ועל פיו נכתבו המונוגרפיות על כתבי-העת.

ג. תולדות המפעל: *המאסף*, *ככורי העתים*, *כרם חמד* – ועתה כתבי-העת במחצית הראשונה של המאה הי"ט

על ראשיתו של הפרוייקט, שהתחיל ב'מפתח *המאסף*', ותולדותיו, קורות הרישום הידני בתחילה והקלדתו אחר כך במעבד תמלילים, וכן גם מחשוב הפרוייקט, כתבנו ב'אקדמות' *לשער להשכלה*, עמ' 11–12. כמו כן ראה שם, על מפתחות עבריים אחרים לכתבי-עת שעמדו לנגד עינינו בהכנת המפתחות

² הקש <http://www.jpress.org.il/sections/19-he.asp> או www.nil.org.il כדי לקבל את האתר של הספרייה. מידע על מפעל הדיגיטציה מתוך האתר: בשלב זה הועלו 6 עיתונים מרכזיים: "הלבנון", יצא לאור בשנים 1863–1886 בירושלים, פריס, מינכן ולונדון. 770 חוברות, כ-7,200 עמודים. "המגיד", יצא לאור בשנים 1856–1903 בגרמניה, פולין ואוסטריה. 2,265 חוברות, כ-19,500 עמודים. "חבצלת", יצא לאור בשנים 1863–1911 בירושלים. 1,860 חוברות, כ-14,200 עמודים. "הצפירה" יצא לאור בשנים 1862–1931 בוורשה ובברלין. 8,600 חוברות, כ-42,000 עמודים. "המליץ" יצא לאור בשנים 1860–1904 באודיסה וסנט-פטרסבורג. 5,600 חוברות, כ-33,000 עמודים. "הצבי/האור/השקפה", יצא אור בשנים 1884–1914, בירושלים. 2,534 חוברות, כ-12,600 עמודים. לכל עיתון מפתח תאריכים לפי לוח אזרחי ולפי לוח עברי, וכן לפי מספרי כרך וחבורת. כמו כן, לעיתונים "הלבנון", "המגיד" ו"חבצלת", ניתן לבצע חיפוש לפי מחברים ונושאים (נושאי ארץ ישראל בלבד) במפתח שנעשה בעבר ע"י "יד יצחק בן צבי" והועלה לאינטרנט במסגרת מפעל זה. לעיתונים "הצבי", "הצפירה" ו"המליץ" לא קיים מפתח נושאי. עם זאת, לחלק מן החוברות יש מפתחות מערכת הנמצאים גם הם באתר. וכן ראה באתר של אוניברסיטת תל-אביב <http://jpress.tau.ac.il/view-hebrew.asp> (בשיתוף פעולה עם הספרייה הלאומית): אתר עיתונות יהודית היסטורית המכיל עיתונים יהודיים וביניהם *הלבנון* ו*המגיד*, המאפשרים צפייה במראם המקורי וחיפוש בכל המלל שפורסם בעיתון לאורך שנות הופעתו.

נספחים

א. מידע ביבליוגרפי על כתבי-העת ועורכיהם

- בכורי תועלת**, תק"פ, אמשטרדם, שמואל מולדר, עורך
קנ"ב עמודים. כותרת השער: בכורי תועלת חיבור כולל שירים, מאמרים למודים, ומכתבים אשר נחברו ונאספו יחד על ידי אנשי חברת **תועלת** [שער לכרך **בכורי תועלת**] / [המערכת]. **בכורי תועלת**: בראש הכרך. תק"פ. נדפס באמסטרדם בדפוס י. ואן עמדן
- הצפירה**, א', תרפ"ג, 1824, מאיר הלוי לטריס, עורך
ק"י עמודים + 10. כותרת השער: הצפירה הוא המאסף החדש לבני ישראל היושבים בארצות גאליציעין פולין ורוסיה. יצא לאור על ידי מאיר הלוי לעטעריס. חוברת ראשונה [שער הכרך] / [המערכת]. **הצפירה**, א': בראש הכרך. 1824 [תקפ"ג]. נדפס בלייפציג או בזאלקווא (בדפוס אבי המחבר, גרשום לטריס, לפי מידע שמסר העורך). (חוברת שנייה לא יצאה)
- פרי תועלת**, תקפ"ה, אמשטרדם, שמואל מולדר, עורך
ק"ס עמ'. כותרת השער: פרי תועלת חבור כולל שירים, מאמרים למודים, ומכתבים אשר חברו ונאספו יחד על ידי אנשי חברת תועלת חלק ראשון [שער לכרך **פרי תועלת**] / [המערכת]. **פרי תועלת**: בראש הכרך. תקפ"ה. נדפס באמסטרדם בדפוס י. ואן עמדן (חלק שני לא יצא)
נסרק בגוגל
- ציון**, א', תר"א, פרנקפורט, מרדכי יוסט ומיכאל קרייצנאך, עורכים
200 עמ' + 2 + 12. כותרת השער: ציון והוא אוצר חדש לחכמי בני ישראל, בו יאספו מליצות וספורים וחקירות יקרות בעניני האמונה ודברי הימים, לתפארת החכמה ולהדרת לשון עבר. יוצא לאור מדי חדש בחדשו. מיסדיו דאקטאר יאסט ודאקטאר קרייצנאך בעיר פראנקפורט ענ"מ [על נהר מיין]. I. לשנת תר"א [שער לכרך א' של **ציון**] / [המערכת]. **ציון**, א': בראש הכרך. תר"א (1840–1841). נדפס בפרנקפורט על נהר מיין בדפוס יהודה שמואל אדלר
- ציון**, ב', תר"ב, פרנקפורט, מרדכי יוסט ומיכאל קרייצנאך, עורכים
192 עמ'. כותרת השער: ציון והוא אוצר חדש לחכמי בני ישראל, בו יאספו מליצות וספורים וחקירות יקרות בעניני האמונה ודברי הימים, לתפארת החכמה ולהדרת לשון עבר. יוצא לאור מדי חדש בחדשו. מיסדיו דאקטאר יאסט ודאקטאר קרייצנאך בעיר פראנקפורט ענ"מ [על נהר מיין]. II. לשנת תר"ב [שער לכרך ב' של **ציון**] / [המערכת]. **ציון**, ב': בראש הכרך. תר"ב (1842–1843). נדפס בפרנקפורט על נהר מיין בדפוס יהודה שמואל אדלר
- ציון**, ג', תר"ה, לייפציג, יעקב גאלדענטהאל, עורך
16 עמ'. אין שער נפרד. ציון. שנת תר"ה. חודש ניסן [כותר שער החוברת] / [המערכת]. בראש עמ' 1 של החוברת. ניסן, תר"ה
- פרחי צפון**, א', תר"א, וילנה, אליעזר ליפמאן בר"ח הורוויץ ושמואל יוסף בר"א פיין, עורכים
54 עמ'. כותרת השער: פרחי צפון קבוצת דברי תורה וחכמה מליצה ושיר. לקטו ונאספו על ידי אליעזר ליפמאן בר"ח הורוויץ ושמואל יוסף בר"א פיין. [שער כרך א' של **פרחי צפון**] / [המערכת]. **פרחי צפון**, א': [בראש הכרך]. תר"א (1841)
- פרחי צפון**, ב', תר"ד, וילנה, אליעזר ליפמאן בר"ח הורוויץ ושמואל יוסף בר"א פיין, עורכים
218 עמ'. כותרת השער: פרחי צפון קבוצת דברי תורה וחכמה, מליצה ושיר. לקטו ונאספו על-ידי אליעזר ליפמאן בר"ח הורוויץ מורה בבית הספר לב"י בריגע], שמואל יוסף בר"א פיין מורה בבית הספר לב"י בוויילנא. מחברת שניה [שער כרך ב' של **פרחי צפון**] / [המערכת]. **פרחי צפון**, ב': [בראש הכרך]. תר"ד (1844)

בכורי השנה, תר"ד, אמשטרדם, גבריאל פולק, עורך

48 עמ' בעברית ו-48 עמ' בלועזית, כולל לוח השנה. כותרת השער: בכורי השנה לשנת ה' תר"ד כולל שירים, מכתבים ומליצות, להרים קרן התורה ושפת קודש במחנה העברים. הוצאו לאור פה אמסטרדם העיר. אסיפה ראשונה [שער הכרך] / [המערכת]. **בכורי השנה**, א': בראש הכרך. תר"ד. בהוצאת משה בר"ע קסטר (חלק שני לא יצא) נסרק בגוגל

ספר בכורי העתים, 1844 [תר"ד], וינה, מנדל שטרן, עורך

60 עמ' + 4. כותרת השער: ספר בכורי העתים כמו שמו חכמי הדור ומנעימי השיר בזמנינו בטנא מחברת אחת, ראשית פרי מחקרם וילדי מליצתם, עדי היו לאגודה אחת. להועיל וללמד בני יהודה קסת הסופר, ולהדריכם בנתיב ההגיון, להביין דברי חכמים משליהם וחדותם, ולעורר קנאתם לשפת קודש, ונחתה קסת נחושה זרועותם לאמת ולאמונה ולהרים קרנה כמקדם. מחברת ראשונה [שער כרך **ספר בכורי העתים**] / מענדל בר"י שטערן. **ספר בכורי העתים**: בראש הכרך. 1844 [תר"ד] (מחברת שנייה לא יצאה)

בכורי העתים החדשים, תר"ו (1845), וינה, יצחק שמואל ריג'יו, עורך עברי, ישראל בוש, עורך החלק הגרמני

ע"ז [77] דפים, + 18 עמודי לוח + 2 עמ' תוכן. כותרת השער: בכורי העתים החדשים אשר שבו לקדמותם בכתחלה בהם נקבצו מאמרים מליצות וחקירות שונות בשפת עבר ואשכנזית מאת חכמי הדור לתועלת שוחרי הלשון והחכמה על ידי המסדר לחלק העברי יצחק שמואל ריג'יו ולחלק אשכנזי ישראל בוש ונספח אליהם עוד הלוח לשנת תר"ו [שער כרך **בכורי העתים החדשים**] / [המערכת]. **בכורי העתים החדשים**, א': [בראש הכרך]. תר"ו. נדפס בווינה בדפוס פרנץ אדלר פון שמיד וי. י. בוש נסרק בגוגל

ב. מידע על מספר המשתתפים, העמודים, המאמרים והסוגות בכתבי-העת

בכורי תועלת, תק"פ

16 מחברים; 27 פריטים שונים ב-152 עמ'. נושאים: שירים 12, מהם 2 קינות, 4 סיפורים, משל אחד, ומחזה אחד; נושאי מוסר 3, 2 מוגשים כדרשות; אזכור אחד בלשון ו-2 במקרא

הצפירה, א', תרפ"ג, 1824

14 סופרים, מהם 7 אנונימיים, 26 פריטים שונים ב-110 עמ' ועוד 10 עמ', מהם 8 פריטים (מאמרים ושירים) חתומים על ידי העורך; שירים 6, 2 משלים, 4 מאמרי ביקורת ספרים, 2 ביוגרפיות, ו-2 סאטירות. נושאים: היסטוריה יהודית 1, חינוך 1, מוסר 2, ביאורי פסוקים במקרא 1, חסידות 2 *

פרי תועלת, תקפ"ה, אמשטרדם, שמואל מולדר, עורך

22 מחברים, כולל 10 כותבי מכתבים, 32 פריטים שונים ב-160 עמ'; שירים: 75 עמודי שירים, מתוכם 41 עמ' של הפואמה "ברוריה", ו-3 דרשות המחזיקות 23 עמ'. מולדר עצמו פרסם 5 פריטים שונים. שירים 8, 2 סיפורים, 3 מכתמים. נושאים: מוסר 5, מקרא 2, תלמוד 2, מדרש, חינוך, היסטוריה 1, כל אחד. על חברת 'תועלת' נדפסו 15 פריטים שונים, וכן 10 מכתבים ו-4 תרגומים

צינן, א', תר"א, פרנקפורט, מרדכי יוסט ומיכאל קרייצנאך, עורכים

35 סופרים, 121 פריטים שונים (כולל שיעורים ורישומי המערכת), ב-200 עמ' + מוסף בן 12 עמ', 2 עמ' פרוספקט, ודף מפתחי הקראים. הנושאים – מאמרים: 15 בתלמוד, 13 בכתבי-יד, 11 מקרא, 8 הלכה, 7 נושאי הקראים וביקורת כל אחד, 6 מנהגים, 5 פילוסופיה, פולמוסים, ועלילת הדם בדמשק, כל אחד, 4 קבלה ומדעים, כל אחד; 3 חינוך יהודי, וכן היסטוריה ישראלית, לשון עברית, ותיקונים בדת, כל אחד. בספרות יפה: 10 שירים, 2 פיוטים ו-2 משלים

צינן, ב', תר"ב, פרנקפורט, מרדכי יוסט ומיכאל קרייצנאך, עורכים

27 סופרים, 92 פריטים שונים (כולל שיעורים ורישומי המערכת), ב-192 עמ'. הנושאים: תלמוד 16 מאמרים, מאמרי

(* כמה מן הפריטים רשומים ביותר מנושא אחד וכן להבא ברישומים.)

CONTENTS

Preface	9
a. Monographs and Indices of Eight Hebrew Haskalah Periodicals	9
b. Copies of the Periodicals in Libraries	10
c. General Information About the Monographs and Indices Project: <i>Hame'asef</i> , <i>Bikurei Ha'itim</i> , <i>Kerem Hemed</i> , and now Hebrew Periodicals in the First Half of the Nineteenth Century	10
d. Description of the Indices	11
e. Technical Notes About the Indices	14
Introduction: The Journals of the Haskalah from 1820 to 1845	19
a. <i>Bikurei To'elet</i> , 1820, Monograph	27
b. <i>Bikurei To'elet</i> , Index	39
c. <i>Hatzefirah</i> , 1823/4, Monograph	49
d. <i>Hatzefirah</i> , Index	63
e. <i>Pri To'elet</i> , 1825, Monograph	75
f. <i>Pri To'elet</i> , Index	87
g. <i>Zion</i> I, II, 1840/1, 1842/3, Monograph	99
h. <i>Zion</i> [III], 1845, Monograph	137
i. <i>Zion</i> I, II, Index	141
j. <i>Zion</i> [III], Index	237
k. <i>Pirhei Tzafon</i> , I, II, 1841, 1844, Monograph	243
l. <i>Pirhei Tzafon</i> I, II, Index	267
m. <i>Bikurei Hashanah</i> , 1844, Monograph	299
n. <i>Bikurei Hashanah</i> , Index	305
o. <i>Sefer Bikurei Ha'itim</i> , 1844, Monograph	313
p. <i>Sefer Bikurei Ha'itim</i> , Index	323
q. <i>Bikurei Ha'itim Haḥadashim</i> , 1845/6, Monograph	339
r. <i>Bikurei Ha'itim Haḥadashim</i> , Index	353
Appendices	387
a. Bibliographical Data on the Journals and Their Editors	387
b. Information on the Number of Writers, Articles and Subjects in the Journals	388
c. Lists of Writers, Authors and Personalities Cited in the Indices of the Journals	389
d. Select Bibliography on the Journals	392
Bibliographical References on the Journals	392
e. Bibliography of Books and Articles Cited in the Preface and the Monographs	393
f. List of Libraries Where Copies of the Journals Were Examined	407
g. List of Subjects and Authors in the Indices	408
General Index (to the Monographs)	414
English Abstract	vii

ENGLISH ABSTRACT

THE JOURNALS OF THE HASKALAH FROM 1820 TO 1845: MONOGRAPHS AND ANNOTATED INDICES TO HEBREW PERIODICALS

This book follows the publication of the monographs and annotated indices on *Kerem Hemed*, titled *Kerem Hemed: 'Hochmat Israel' [The Scholarly Study of Judaism] As the 'New Yavneh,' An Annotated Index to Kerem Hemed, the Hebrew Journal of the Haskalah in Galicia and Italy (1833–1856)*, in 2009, and previously on *Bikurei Ha'itim*, titled *Bikurei Ha'itim — Bikurei Hahaskalah [The First Fruits of Haskalah]: An Annotated Index to Bikurei Ha'itim, the Hebrew Journal of the Haskalah in Galicia* (in 2005), and the publication of *Hame'asef* Index and monograph — *Sha'ar Lahaskalah [The Gate to Haskalah]: An Annotated Index to Hame'asef, the First Hebrew Periodical (1783–1811)*, in 2000, by Magnes Press.¹

Following the publication of these three books, I continued to pursue the indexing project of early Hebrew Haskalah periodicals, researching the next group of eight Hebrew periodicals that were published from 1820 to 1845. It involved studying the journals and their editors, contributing authors, and the subject matters included in them, and examining their scholarly and literary output, and preparing the indices and monographs.

Upon completion of these phases of research, writing, editing and computer programming, we now present the fourth volume in the series of monographs and annotated indices of Hebrew Haskalah periodicals. It covers eight Haskalah periodicals published in the first half of the 19th century, and addresses major developments in the history of the Hebrew Haskalah. The monographs deal with the emerging center of Haskalah in Amsterdam, known as 'Hevrat To'elet' (To'elet Society), established in 1815, and the publication of three journals, *Bikurei To'elet* (1820), *Pri To'elet* (1825), both edited by Shmuel Mulder, and *Bikurei Hashanah* (1844), edited by Gabriel Pollak, attesting to Amsterdam's intellectual and creative output in Hebrew.

Subsequently, the book deals with the efforts of the author and editor Meir Halevi Letteris to renew the publication of *Hame'asef*, the first Hebrew journal, issuing a single volume titled *Hatzfirah* (Dawn) in 1823/4.

In the early 1840s, two learned writers of the German school of Jewish scholarship, Marcus Jost and Michael Creizenach, launched a monthly Hebrew publication in Frankfurt titled *Zion* (1841–1842). It was the first such monthly since the early publication of *Hame'asef*, and it lasted two years. Following this publication, another

¹ Moshe Pelli, *Kerem Hemed: 'Hochmat Israel' [The Scholarly Study of Judaism] As the 'New Yavneh,' An Annotated Index to Kerem Hemed, the Hebrew Journal of the Haskalah in Galicia and Italy (1833–1856)* (Jerusalem, 2009); Pelli, *Bikurei Ha'itim – Bikurei Hahaskalah [The First Fruits of Haskalah]: An Annotated Index to Bikurei Ha'itim* (Jerusalem, 2005); Pelli, *Sha'ar Lahaskalah [The Gate to Haskalah]: An Annotated Index to Hame'asef, the First Hebrew Periodical (1783–1811)* (Jerusalem, 2000).